

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

MALİYE POLİTİKASI UYGULAMALARININ İKTİSADİ BÜYÜMEYE ETKİSİNİN ASEAN ÜLKELERİ ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

Nigar ALEV¹

Öz

Gelişmekte olan ekonomilerde, hükümet sürdürülebilir iktisadi büyümenin sağlanmasında aktif bir rol oynamak zorundadır. Bu nedenle iktisadi büyümenin sağlanmasında maliye politikası uygulamaları hükümetin önemli bir araçtır. Maliye politikasının önemli bir kısmı, kamu harcamalarının yanı sıra vergilendirmedir. Birçok iktisatçı, kamu harcamalarının ve vergilerin bir ülkenin büyüüp kalkınmasını sağlayan en önemli faktörler olduğuna inanır. Kamu harcamaları, güçlü ve sürdürülebilir büyümeyi teşvik etmek için hükümetler tarafından etkili bir politika aracı olarak kullanılır. Hükümetler özel sektör harcamalarını artıracak bütçe genişlemesi yoluyla ekonomik büyümeyi teşvik ederek çarpan etkisi yoluyla ekonomik büyümeyi sağlamayı hedefler. Ancak kamu harcamalarındaki artış kimi zaman daha yüksek bir GSYİH ile sonuçlansa da genel ekonomik kalkınma dışlama etkileri nedeniyle engellenebilir. Harcanabilir gelir üzerindeki etkisi nedeniyle, vergiler genellikle hane halkının daha az harcama ve daha fazla tasarruf etme, tedariksiz iş gücü ve insan sermayesine yatırım yapma kararlarını etkiler. Ayrıca yüksek vergi oranları yerli ve yabancı doğrudan yatırımları caydırdığı ve böylece ekonominin uzun vadeli büyümesini olumsuz yönde etkilediği ölçüde, vergiler sermaye maliyetini yükseltebilir ve insanların yatırım yapma isteklerini azaltabilir. Bu kapsamda kamu harcamaları ve vergilerdeki değişimlerin ekonomik büyüme üzerinde farklı etkilerde bulunabileceği beklenmektedir. Bu kapsamda, çalışmada özellikle ASEAN ülkelerinde kamu harcamaları ve vergi gelirlerinin iktisadi büyüme üzerindeki etkisi Panel Westerland Panel Eşbütünleşme Testi, DOLSMG ve Panel Nedensellik Testleri yardımıyla incelenmiştir. Eşbütünleşme testi sonuçlarından kamu harcamaları ve kamu gelirlerinde yaşanan artışların ASEAN ülkelerinin iktisadi büyümesi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nedensellik testi sonuçlarından iktisadi büyümeden kamu harcamalarına doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin bulunduğu tespit edilirken iktisadi büyüme ile kamu gelirleri arasında herhangi bir nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Harcamalar, Vergiler, İktisadi Büyüme, ASEAN.

JEL Kodları: H20, H30, H50.

Başvuru: 02.04.2024 **Kabul:** 16.09.2024

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Van, Türkiye. nigaralev02@gmail.com ORCID No: 0000-0002-0154-6211

EXAMINING THE EFFECT OF FISCAL POLICY PRACTICES ON ECONOMIC GROWTH IN THE CASE OF ASEAN COUNTRIES

Abstract

In developing economies, the government must play an active role in ensuring sustainable economic growth. For this reason, fiscal policy practices are an important tool of the government in ensuring economic growth. An important part of fiscal policy is taxation as well as public expenditure. Many economists believe that public expenditures and taxes are the most important factors that enable a country to grow and develop. Public spending is used as an effective policy tool by governments to promote strong and sustainable growth. Governments aim to achieve economic growth through the multiplier effect by encouraging economic growth through budget expansion that will increase private sector spending. However, even if increases in public spending sometimes result in a higher GDP, overall economic development may be hindered by crowding out effects. Because of their impact on disposable income, taxes often influence households' decisions to spend less, save more, and invest in unsupplied labor and human capital. Moreover, to the extent that high tax rates discourage domestic and foreign direct investment, thereby negatively affecting the long-term growth of the economy, taxes may raise the cost of capital and reduce people's willingness to invest. In this context, it is expected that changes in public expenditures and taxes may have different effects on economic growth. In this context, the study examined the impact of public expenditures and tax revenues on economic growth, especially in ASEAN countries, with the help of Panel Westerlund Panel Cointegration Test, DOLSMG and Panel Causality Tests. From the cointegration test results, it was concluded that increases in public expenditures and public revenues have a negative impact on the economic growth of ASEAN countries. From the results of the causality test, it was determined that there was a one-way causality relationship from economic growth to public expenditures, while no causality relationship could be detected between economic growth and public revenues..

Keywords: *Public Expenditures, Taxes, Economic Growth, ASEAN.*

JEL Codes: *H20, H30, H50.*

“Bu çalışma Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.”

1.GİRİŞ

Maliye politikası, devletlerin ekonomik istikrarı sağlamak, iktisadi dalgalanmaları minimize etmek, gelir ve servet dağılımını adil bir şekilde gerçekleştirmek amacıyla kamu harcamaları ve vergilendirme gibi mali araçları kullanarak uyguladığı politikalarıdır. Genişletici maliye politikası, kamu harcamalarının artırılması veya vergilerin düşürülmesi yoluyla ekonomiyi tam istihdam seviyesine ulaştırmayı ve dolayısıyla ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmayı amaçlar. Bu tür politikalar,

ekonomik aktiviteyi canlandırarak işgücü piyasasında genişleme sağlayabilir. Öte yandan, daraltıcı maliye politikası, kamu harcamalarının azaltılması veya vergilerin artırılması yoluyla enflasyonla mücadele etmeyi ve fiyat istikrarını sağlamayı hedefler. Bu yaklaşım, ekonomik ısınmanın ve fiyat artışlarının önüne geçmeyi amaçlar. Ancak, bu maliye politikası araçları her zaman istenilen hedeflere ulaşmada etkin olmayabilir ve uygulama sürecinde çeşitli ekonomik koşullardan dolayı beklenen sonuçları vermeyebilir.

Kamu harcamaları, hükümetler tarafından güçlü ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla kullanılan önemli bir politika aracıdır. Ekonomideki bütçe genişlemesi, özel sektör harcamalarını artırarak ekonomik aktiviteyi canlandırmayı ve bu yolla çarpan etkisi aracılığıyla büyümeyi teşvik etmeyi hedefler. Ancak, bu strateji her zaman beklenen sonuçları vermeyebilir. Kamu harcamalarındaki artış, genellikle daha yüksek bir Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ile sonuçlanabilse de bazı durumlarda genel ekonomik gelişme dışlama etkileri nedeniyle engellenebilir (Ahmad ve Loganathan, 2015). Hükümetler, daha yüksek vergiler veya borçlanma yoluyla harcamaları artırdığında, bu durum kamu tüketimini azaltarak tüketicilerin kalıcı gelirini etkileyebilir. Bu bağlamda, vergiler, hükümetin harcama büyüklüğünü, işletmelerin üretkenliğini ve faaliyet düzeyini, bireylerin tüketim alışkanlıklarını, tasarruf ve yatırım eğilimlerini dolaylı olarak etkiler ve ekonominin büyüme yönünü şekillendirir. Vergi ödemeleri, mal ve/veya hizmetlerin doğrudan mübadelesinden ziyade, ulusal ekonomik ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesi için özel sektörden kamu sektörüne kaynak ve gelir transferi sağlamak amacı taşır (Okpe, 2000).

Kamu harcamaları ve vergiler aracılığıyla hedeflenen ekonomik hedefler arasında yüksek düzeyde istihdam, fiyat istikrarı, hızlı Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) büyümesi, uygun bir ödemeler dengesi pozisyonu, serbest piyasa ekonomisinin teşvik edilmesi, toplu taleplerin karşılanması, adil gelir dağılımı, bebek sanayilerin ve öncelikli sektörlerin desteklenmesi, nüfus dengesinin geliştirilmesi, emek ve sermaye gelişiminin teşvik edilmesi bulunmaktadır (Onoh, 2013). Uygulama perspektifinden değerlendirildiğinde, vergi politikaları, sosyal ve ekonomik amaçlara ulaşmak için çeşitli araçlar sunar. Bu araçlar arasında içsel olarak sağlanan yüksek tasarruflar yoluyla kaynak tahsisi, istikrarlı fiyatlar, üretim ve tüketim düzeylerinin dolaylı olarak kontrolü ve ekonominin büyümesinin teşvik edilmesi yer alır. Vergi politikası, bu hedeflere ulaşmak amacıyla, özellikle satış vergileri gibi araçlar aracılığıyla ekonomik faaliyetleri yönlendirme ve denetleme işlevi görmektedir.

Araştırmacılar ve politika yapımcılar arasında sıklıkla tartışılan temel bir soru, maliye politikası araçlarından hangisinin ekonomik büyüme üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğudur. İktisadi büyüme ile vergiler ve kamu harcamaları arasındaki ilişki, teorik literatürde genellikle Wagner Yasası ve Keynesçi Makroekonomik Teori çerçevesinde ele alınmaktadır. Wagner Yasası, ekonomik büyümeyi kamu sektörü harcamalarındaki artışın temel belirleyicisi olarak vurgular. Bu yasa çerçevesinde, büyüyen bir ekonomi, ek vergi geliri oluşturma fırsatı sağlar ve bu da devletin daha fazla harcama ve sübvansiyon için mali alan yaratmasına olanak tanır (Wagner, 1958).

Diğer taraftan, Keynesçi makroekonomik teoride ekonomik büyüme, kamu harcamaları aracılığıyla düzenlenir. Bu yaklaşım, kamu harcamalarının GSYİH üzerindeki olumlu etkisini vurgular ve kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi teşvik edici bir rol oynadığını öne sürer.

Ampirik literatürde, iktisadi büyüme ile kamusal harcamalar ve vergi gelirleri arasındaki ilişki konusunda henüz fikir birliği sağlanmamıştır. Bu durum, ülkelerin sosyo-ekonomik koşullarındaki farklılıklar, kullanılan zaman dilimleri ve araştırma metodolojilerindeki çeşitlilik gibi etkenlerden kaynaklanabilir. Bu çalışma, 8 Ağustos 1967 tarihinde Vietnam Savaşı'na karşı komünist genişlemeyi önlemek amacıyla kurulan ASEAN örgütüne üye ülkelerden Malezya, Tayland, Filipinler, Endonezya, Singapur ve Vietnam'ın 1998-2022 yılları arasındaki verilerini içeren bir panel veri setini kullanarak, kamu harcamaları ve vergiler ile iktisadi büyüme arasındaki ilişkiyi yeniden incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, makale beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, çalışmanın giriş kısmını oluşturmakta ve vergilendirme ile kamu harcamalarının ülkelerin iktisadi büyümesi üzerindeki temel unsurlarını sunmaktadır. İkinci bölüm, vergi gelirleri ve kamu harcamalarının iktisadi büyüme ile teorik ilişkisini ve mevcut literatürü incelemektedir. Üçüncü bölüm, araştırma metodolojisini detaylandırmaktadır. Dördüncü bölüm, çalışmanın verilerini sunmakta, analiz etmekte ve elde edilen bulguları tartışmaktadır. Son olarak, beşinci bölüm ortaya çıkan sonuçları ve politika önerilerini ele almaktadır.

2. TEORİK ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

Bu bölümde, öncelikle vergi gelirleri ve kamu harcamalarının iktisadi büyüme ile olan ilişkisi teorik çerçevede ele alınacaktır. Ardından, vergi gelirleri ve kamu harcamalarının iktisadi büyüme üzerindeki etkilerini inceleyen ampirik literatür, kronolojik sıraya göre değerlendirilecektir.

2.1.VERGİ GELİRLERİ VE İKTİSADİ BÜYÜME İLİŞKİSİ: TEORİK LİTERATÜR

İktisadi büyüme, genellikle yıllık olarak ölçülen ve bir ülkenin üretim kapasitesindeki artışı ifade eden bir kavramdır. Vergiler ise, vergi mükellefine doğrudan bir karşılık sağlanmadan, hükümet tarafından toplanan ülke gelirleridir. Anyanwu (1993), vergilendirmenin üç temel amacını vurgular: devletin gelir elde etmesi, ekonomik faaliyetleri ve ekonomiyi düzenlemesi ve gelir ile istihdamı kontrol etmesi. Bu kapsamda vergi politikası, sadece kamu harcamaları için gerekli fonları sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda gelirin yeniden dağılımını, ekonomik istikrarı, kaynak tahsisini ve ekonomik büyümeyi desteklemeyi amaçlar. Etkili bir vergi sisteminin amacı, arzu edilen maliye politikası hedeflerine en verimli şekilde ulaşmak olup, bu süreçte istenmeyen bozulmaları en aza indirmek, vergi toplama maliyetlerini minimize etmek ve ekonomik büyümeyi teşvik etmek esastır.

Çoğu iktisatçı, vergilerin bir ülkenin ekonomik büyüme ve kalkınmasını sağlama konusunda kritik bir rol oynadığını öne sürmektedir. Vergi gelirleri, gelişmekte olan

ülkelerde büyümeyi teşvik etmek ve gerekli sosyal ile fiziksel altyapıların finansmanını sağlamak için istikrarlı ve güvenilir bir finansal ortam sunar. Vergi gelirlerinin ekonomik büyüme ile birleşmesi, uzun vadeli borçlanma ihtiyacını azaltabilir ve hükümetlerin vatandaşlarına karşı açıklık ve hesap verebilirlik ilkesini teşvik ederek iyi yönetişimi destekleyebilir (Romer ve Romer, 2010; Xing, 2012).

Gerçek dünyadaki uygulamalarda, yüksek vergi oranlarının hem yerli hem de yabancı doğrudan yatırımları caydırarak ekonomik büyümenin uzun vadede olumsuz yönde etkilenebileceği gözlemlenmiştir. Vergiler, sermaye maliyetlerini artırabilir ve bu durum, yatırım yapma isteğini azaltabilir. Ayrıca, harcanabilir gelir üzerindeki etkileri nedeniyle vergiler, hanehalkının daha az harcama yapma ve daha fazla tasarruf etme kararlarını, iş gücü ve insan sermayesine yatırım yapma eğilimlerini etkileyebilir. Bireysel haneler, hükümet tarafından nispeten daha düşük oranlarda vergilendirilen faaliyetler yerine, yüksek vergi oranlarına tabi olan faaliyetleri tercih edebilirler. Yüksek vergi oranları, bireylerin çalışma saatlerini azaltmalarına, daha fazla boş zaman talep etmelerine, daha az verimli ekonomik faaliyetlerde bulunmalarına veya nihayetinde iş gücü piyasasından tamamen çekilmelerine neden olabilir. Bu durum, ülke ekonomisinin daha düşük büyüme oranlarına sahip olmasına yol açabilir (Ferede ve Dahlby, 2012). Bununla birlikte, vergiler, maliye politikası aracı olarak ekonomik davranışları yönlendirmek ve belirli hedeflere ulaşmak amacıyla stratejik olarak şekillendirilebilir. Vergi politikalarının etkinliği, ekonomideki çeşitli etkiler ve koşullara bağlı olarak değişkenlik gösterebilir.

Diğer taraftan vergi indirimleri, bütçe açıklarını artırarak uzun vadeli ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir. Ekonomi potansiyeline yakın çalıştığında, devlet borçlanması, özel sektöre yapılacak yatırımlar için mevcut sermayenin bir kısmını başka yöne çevirerek veya yabancı yatırımcılardan borçlanılarak finanse edilir. Bu kapsamda, devlet borçlanması özel yatırımları dışlayarak gelecekteki üretim kapasitesini sınırlayabilir. Dolayısıyla, artan bütçe açıkları gelecekteki refah seviyelerini azaltma riski taşır.

2.2.VERGİ GELİRLERİ VE İKTİSADİ BÜYÜME İLİŞKİSİ: AMPİRİK LİTERATÜR

Vergilendirmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi, yalnızca politika yapıcılar ve vergi uzmanları için değil, aynı zamanda araştırmacılar ve akademisyenler için de önemli bir konudur. Ampirik bir perspektiften bakıldığında, birçok araştırmacı, ekonomik büyüme ile vergilendirme arasındaki ilişkinin var olup olmadığını incelemeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen araştırmalar, ülkeler arasında kullanılan veri setleri, uygulanan metodolojiler ve gelişmiş ile gelişmekte olan ülkelerdeki farklı zaman dilimlerine göre değişiklik göstermektedir. Konu ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar detaylı olarak Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Vergi Gelirleri ve İktisadi Büyüme İlişkisi

Yazarlar ve Yıl	Ülke	Yöntem	Ana Bulgular
Furceri ve Karras, 2008	OECD ülkeleri	Panel Sabit ve Etkiler Tahmincisi	Vergi oranlarındaki artış büyümeyi kalıcı ve olumsuz etkiler.
Padda ve Akram, 2009	Pakistan, Hindistan Sri Lanka	Panel OLS	Vergilerdeki artış büyümeyi negatif yönde etkiler.
Göçer vd., 2010	Türkiye	ARDL Sınır Testi	Toplam vergi gelirleri ve ekonomik büyüme kısa ve uzun dönemde eş bütünleşiktir, ilişkileri pozitifdir.
Arnold vd., 2011	OECD Ülkeleri	Havuzlanmış Ortalama Grup Tahmincisi	1970-1980 döneminde vergi artışları verimliliği düşürürken, 1990-2000 döneminde üretkenlik artmıştır.
Gachanja, 2012	Kenya	Doğrusal Regresyon (OLS), Eşbütünleşme, Nedensellik Testi	Vergi gelirleri ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. GSYİH üzerindeki en belirgin etki katma değer vergisindedir.
Ferede ve Dahlby, 2012	Kanada	Panel Regresyon Analizi	Daha yüksek kurumlar vergisi oranları özel yatırımları ve ekonomik büyümeyi olumsuz etkiler. 1 puanlık indirimle yıllık büyüme oranı 0,1-0,2 puan artabilir.
Helhel ve Demir, 2012	Türkiye	Eşbütünleşme ve Nedensellik Testi	Uzun dönemde vergi gelirleri ile iktisadi büyüme arasında etkileşim kanıtlanmış, kısa dönemde ise etkileşim gözlemlenmemiştir.
Ogbonna ve Ebimobowe i, 2012	Nijerya	Eşbütünleşme ve Nedensellik Testi	İktisadi büyüme ile petrol kar vergisi arasında uzun dönemli denge ilişkisi bulunmuş ve petrol kar vergisinin Nijerya'nın gayri safi yurtiçi hasılasını arttırdığı tespit edilmiştir.
Fenochietto ve Pessino, 2013	Seçilmiş 96 ülke	Panel Veri Analizi	Kişi başına düşen GSYİH ile vergi gelirleri arasında çeşitli modellerde pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur.
Onaolapo vd., 2013	Nijerya	Frekans Dağılımları ve Tanımlayıcı İstatistikler	Katma değer vergisinin Nijerya'daki gelir üretimi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi bulunmuştur.
Ahmad vd., 2016	Pakistan	ARDL	Toplam vergi gelirlerinin ekonomik büyüme üzerinde uzun vadede negatif ve anlamlı bir etkisi vardır; %1 artış, büyümeyi %1,25 azaltır.
Ojong vd., 2016	Nijerya	Çoklu Doğrusal Model (EKK)	Petrol kar vergisi ve petrol dışı gelir ile büyüme arasında anlamlı ilişki bulunmuş, şirket gelir vergisi ile ilişki bulunmamıştır.
Organ ve Ergen, 2017	Türkiye	ARDL, Nedensellik Testi	Vergi yükü ile ekonomik büyüme arasında uzun vadede negatif ilişki bulunmuştur.

*MALİYE POLİTİKASI UYGULAMALARININ İKTİSADİ BÜYÜMEYE ETKİSİNİN
ASEAN ÜLKELERİ ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ*

Paolo ve Joao, 2017	Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler	Panel OLS ve Havuzlanmış Ortalama Grup Tahmincisi (PMG)	Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde vergi gelirlerinin GSYİH içindeki payı, kişi başına düşen GSYİH ile negatif ilişkilidir.
Andrejovská ve Puliková, 2018	28 Avrupa Birliği ülkesi	Panel Havuzlanmış, Sabit ve Rassal Etkiler Modeli	GSYİH ve istihdamın vergi gelirleri üzerinde pozitif ve anlamlı etkisi bulunmuştur.
Karamelikli, 2018	Türkiye	Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif Model (NARDL)	Vergilerdeki artışların ekonomik büyüme üzerinde kısa vadede negatif, uzun vadede pozitif etkileri bulunmuştur.
Basheer vd., 2019	Bahreyn, Umman	Panel OLS	Vergi gelirlerinin iktisadi büyümenin en önemli belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir.
Öztürk vd., 2019	Türkiye	OLS	Ekonomik büyümenin vergi gelirlerini pozitif yönde etkilediği bulunmuştur.
Polat, 2019	Türkiye	Eşbütünleşme Testi, Kanonik Regresyon Analizi	Ekonomik büyüme ile vergi gelirleri arasında hem kısa hem de uzun vadede pozitif anlamlı ilişki tespit edilmiştir.
Boğa, 2020	Türkiye	NARDL	Toplam vergi gelirlerinin hem kısa hem de uzun vadede ekonomik büyümeyi artırdığı ve ilişkinin asimetric olduğu bulunmuştur.
Rahman vd., 2022	Pakistan	ARDL	Doğrudan ve dolaylı vergiler, üretken harcamalar ve dolaşımdaki para miktarında %1 artış, sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya pozitif katkı sağlar.

Furceri ve Karras (2008), Padda ve Akram (2009), Göçer vd. (2010), Arnold vd. (2011), Gachanja (2012), Ferede ve Dahlby (2012), Helhel ve Demir (2012), Ogbonna ve Ebimobowei (2012), Fenochietto ve Pessino (2013), Onaolapo vd. (2013), Ahmad, vd. (2016), Ojong vd. (2016), Organ ve Ergen (2017), Paolo ve Joao (2017), Andrejovská ve Puliková (2018), Karamelikli (2018), Basheer vd. (2019), Öztürk vd. (2019), Polat (2019), Boğa (2020) gibi çalışmalar, genel vergilendirme düzeyi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi farklı dönemler ve ülke örnekleri üzerinden araştırmıştır. Ancak, vergi düzeyi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin yönü ve önemi konusunda kesin bir sonuç elde edilememiştir. Bu durum, kamu sektörünün toplam büyüklüğünün çift yönlü etkileriyle açıklanabilir. Yüksek vergiler, potansiyel olarak ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebilecek bozulmalara neden olabilirken, aynı zamanda yüksek kamu harcamaları yoluyla ekonomik büyümeyi teşvik edici bir etki de yaratabilir.

2.3.KAMU HARCAMALARI VE İKTİSADİ BÜYÜME İLİŞKİSİ: TEORİK LİTERATÜR

Kamu harcamaları ile iktisadi büyüme arasındaki ilişki, temelde Wagner ve Keynes tarafından geliştirilmiş teorilere dayanmaktadır. Wagner, ekonomik büyümenin kamu harcamalarının bir nedeni olduğunu ileri sürerken, Keynes ise kamu harcamalarının ekonomik büyümenin bir nedeni olduğunu savunur. Keynesyen teoriye göre, kamu harcamaları ekonomik büyüme üzerinde pozitif bir etki yapar; hükümetin yaptığı harcamaların, genişletici maliye politikaları aracılığıyla ekonomik büyümeyi artıracığı öngörülür (Romer, 1986). Bu kapsamda, artan kamu harcamaları, toplam talebi teşvik ederek ve GSYİH seviyelerini yükselterek ekonomik büyümeyi destekleyecektir. Ayrıca, kamu harcamalarının özel yatırımlar üzerindeki olumlu etkileri, ekonomik büyümeyi destekleyen diğer bir kanal olarak görülmektedir.

Keynesyen teorilerinin aksine, Klasik, Neoklasik ve Kamu Tercihi teorileri, kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ileri sürmektedir. Bu teorilere göre, hükümetlerin gerçekleştirdiği harcamalar, kaynak kısıtlamaları nedeniyle özel sektör yatırımlarının yerini almakta ve dolayısıyla harcama ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki negatif bir yön izlemektedir (Lowenberg, 1990). Kamu tercihi teorisyenleri ise, yönetim büyüklüğünün artışı ve vergilendirmenin ekonomik verimlilik üzerindeki bozucu etkileri olabileceğini; kamu sektörünün verimlilik seviyesinin düşeceğini ve bu durumun kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkileyeceğini savunmaktadır.

Keynesyenler ile Klasikler, Neoklasikler ve Kamu Tercihi teorisyenleri, ekonomik büyüme ile kamu harcamaları arasındaki ilişkisi konusunda zıt görüşlere sahiptir. Keynesyen teoriler, kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi teşvik eden bir rol oynadığını savunurken, Klasik ve Neoklasik yaklaşımlar bu etkiyi sınırlı ve olumsuz olarak değerlendirir. Bununla birlikte, daha ılımlı görüşler, kamu harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin doğrusal olmadığını öne sürer. Bu görüşe göre, kamu harcamalarının optimal seviyenin altında olduğu durumlarda ekonomik büyümeye olumlu katkıda bulunurken, optimal seviyenin üzerindeki harcamaların büyüme üzerinde olumsuz etkiler yarattığı iddia edilir (Barro, 1989). Orta görüşler, hükümetin özgür ve açık toplumlarda oynadığı rolün ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu savunur. Ancak, Friedman (1997) kamu harcamalarının milli gelir içindeki payının %15'ten %50'ye çıkması durumunda, bu harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkisinin artabileceğini kabul etmektedir. Bu kapsamda, sanayileşmiş ülkelerde kamu harcamalarının toplam gelirin yaklaşık yarısını oluşturduğu dikkate alındığında, temel kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir; ancak bu harcamaların ötesindeki artışların büyüme üzerindeki olumlu etkisini azaltabileceği öngörülmektedir.

2.4.KAMU HARCAMALARI VE İKTİSADİ BÜYÜME İLİŞKİSİ: AMPİRİK LİTERATÜR

Kamu harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki, uzun yıllar boyunca ekonomistlerin, politika yapımcıların ve hükümetlerin ilgisini çekmiştir ve günümüzde de bu konu üzerinde araştırmalar devam etmektedir. Kamu harcamalarının iktisadi büyüme üzerindeki etkisinin pozitif, negatif ya da etkisiz olduğu konusunda henüz bir fikir birliği sağlanmamıştır. Bu kapsamda, Tablo 2, konuya ilişkin mevcut çalışmaların özet bir incelemesini sunmaktadır.

Tablo 2. Kamu Harcamaları ve İktisadi Büyüme İlişkisi

Yazarlar ve Yıl	Ülke	Yöntem	Ana Bulgular
Oktayer ve Susam, 2008	Türkiye	Sıradan EKK	Yatırım harcamaları ekonomik büyümeyi artırırken, kamu harcamalarının anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.
Kanca, 2011	Türkiye	Eşbütünleşme, Nedensellik Analizi	Uzun dönemde ekonomik büyümeden kamu harcamalarına, kısa dönemde ise kamu harcamalarından ekonomik büyümeye doğru nedensellik ilişkisi bulunmuştur.
Küçükkale ve Yamak, 2012	Türkiye	Nedensellik Analizi	Ekonomik büyümeden kamu harcamaları, cari harcamalar ve transfer harcamalarına doğru nedensellik ilişkisi bulunmuş, ancak ekonomik büyüme ile yatırım ve savunma harcamaları arasında ilişki bulunamamıştır.
Esen ve Bayrak, 2015	5 Geçiş ülkesi	Panel Eşbütünleşme, Nedensellik Analizi	Kamu harcamaları ile iktisadi büyüme arasında uzun vadede pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.
Magazzino vd. 2015	27 AB ülkesi	Nedensellik Analizi	Bazı Avrupa ülkelerinde ekonomik büyümeden kamu harcamalarına, bazı ülkelerde ise tersine nedensellik ilişkisi tespit edilirken diğer bazı ülkelerde ise çift yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.
Hasnul, 2015	Malezya	Sıradan EKK	Kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerinde etkisi bulunmamıştır.
Agel vd. 2016	OECD	Panel Regresyon	Kamu sektörünün büyüklüğü ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur.
Forte ve Magazine, 2016	İtalya	ARIMAX Modeli	Kamu harcamalarındaki artışların belirli bir seviyeyi aştığında ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebileceği tespit edilmiştir.

Dehning vd., 2016	Azerbaycan	ARDL, Eşbütünleşme Analizi	Tüm harcama kalemlerinin ekonomik büyümeye pozitif etkisi bulunmuş, ancak verimlilik petrol patlamasından sonra azalmıştır.
Telek ve Telek, 2016	Türkiye	VAR Analizi, Granger Nedensellik testi	Hem Wagner hem de Keynes Hipotezleri geçerlidir; kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkileri iki çerçevede incelenmelidir.
Abdiyeva ve Çetintaş, 2017	Kırgızistan	ARDL	Ekonomik büyümeden kamu harcamalarına doğru hem kısa hem de uzun vadede nedensellik ilişkisi bulunmuştur.
Yaraşır vd. 2017	Türkiye	VAR, Granger Nedensellik	Kamu harcamalarını sınıflandırılmasına bağlı olarak ekonomik büyümeden kamu harcamalarına veya tersine nedensellik ilişkisi bulunmuştur.
Hajamini ve Falahi, 2018	14 Gelişmiş Avrupa Ülkesi	Panel Eşik Regresyon Analizi	Cari ve sabit sermaye harcamaları ekonomik büyüme üzerinde asimetric etkiler yaratırken toplam tüketim harcaması sürekli olumsuz etki yapmaktadır.
Karhan, 2018	BRICS-T	Panel VECM	Kısa dönemde kamu harcamalarından iktisadi büyümeye doğru nedensellik bulunmamış; uzun dönemde çift yönlü nedensellik ilişkisi bulunmuştur.
Aslam vd., 2019	Pakistan	ARDL	Kalkınma harcamalarının sermaye oluşumu üzerinde pozitif etkisi doğrulanmıştır.
Tekbaş, 2019	Türkiye	Gregory-Hansen eşbütünleşme, ARDL Testi	Kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi teşvik edici bir etkisi olduğu bulunmuştur.
Divino vd. 2020	27 Brezilya Eyaleti	Panel Doğrusal Olmayan EKK	Kamu yatırımlarının ekonomik büyümedeki optimal payının düşük olduğu sonucuna varılmıştır.
Ahuja ve Pandir, 2020	59 Ülke	Panel Regresyon ve Nedensellik Analizi	Kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği ve aralarında çift yönlü nedensellik ilişkisi bulunduğu tespit edilmiştir.
Mukhtarov vd. 2020	Azerbaycan	ARDL, DOLS ve CCR	Eğitim, sermaye oluşumu ve nüfus harcamalarının ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır.
Hlongwane vd. 2021	Güney Afrika	ARDL, ECM	Devlet harcamaları ile ekonomik büyüme arasında kısa vadede pozitif ilişki bulunmuştur.
Shaboti ve Adıgüzel, 2021	Yemen	NARDL, Nedensellik Testi	Kamu harcamalarından iktisadi büyümeye neden olduğu tespit edilmiştir; genişletici maliye politikası önerilmiştir.

Meng, 2022	Çin	Spearman Korelasyon Analizi	Halk sağlığı yatırımlarının bölgesel ekonomik büyüme ile ilişkisi, eğitim ve tanıtım düzeyi ile bağlantılıdır.
Gökmenoğlu ve Yavuz, 2022	Kırılgan Beşli Ülkeler	Panel eşbütünleşme, Panel Nedensellik	Uzun vadede ekonomik büyüme ile kamu harcamaları arasında ilişki bulunmamış; kısa vadede kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi etkilediği gözlemlenmiştir.

Kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi hem teorik hem de ampirik olarak netleşmemiştir. Geleneksel görüş, yüksek kamu harcamalarının ekonomik istikrarsızlık yaratabileceğini öne sürerken, ampirik araştırmalar bu görüşü kesin olarak desteklememektedir. Çeşitli çalışmalar (Kanca, 2011; Esen ve Bayrak, 2015; Magazzino vd. 2015; Dehning vd. 2016; Aslam vd. 2019; Mukhtarov vd. 2020; Meng, 2022) kamu harcamaları ile iktisadi büyüme arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunduğunu, bazı çalışmalar ise (Forte ve Magazine, 2016; Hajamini ve Falahi, 2018) kamu harcamaları ile iktisadi büyüme arasında olumsuz ilişkinin bulunduğunu veya hiç ilişki (Oktayer ve Susam, 2008; Hasnul, 2015; Agel vd. 2016) bulunmadığını ortaya koymuştur.

3. VERİ SETİ VE MODEL

Bu çalışmada ASEAN (Vietnam, Endonezya, Tayland, Malezya, Filipinler ve Myanmar) ülkeleri için 1998-2022 dönemi itibariyle kamu harcamaları, kamu gelirleri ve iktisadi büyüme arasındaki ilişki dinamikleri panel veri analizi kullanılarak incelenmiştir. Verilerin ana kaynağı, Dünya Bankası'nın Dünya Kalkınma Göstergeleri veri tabanıdır. Çalışmada, iki temel hipotez test edilmiştir: Birinci hipotez "Kamu harcamalarının iktisadi büyüme üzerinde pozitif bir etkisi bulunmaktadır." (H_1); ikinci hipotez ise "Kamu gelirlerinin iktisadi büyüme üzerinde pozitif bir etkisi bulunmaktadır" (H_2) şeklindedir. Hipotezlerin test edilmesinde birim kök testleri, eşbütünleşme teknikleri ve ortalama grup dinamik en küçük kareler ve nedensellik testleri kullanılmıştır. Ampirik analizlerde kullanılan değişkenlere ait bilgiler, Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Değişkenlerin tanımlanması

Değişken	Açıklama	Kod	Kaynak
Kamu harcamaları	Kamu harcamaları (% GDP)	KHRC	IMF, 2023
Kamu gelirleri	Kamu gelirleri (% GDP)	KGLR	IMF, 2023
Ekonomik büyüme	Yıllık kişi başına gelirdeki artış (%)	KBYM	WDI, 2023

Bu çalışmada, H_1 ve H_2 hipotezlerini test etmek ve dolayısıyla kamu harcamalarının ve kamu gelirlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla aşağıdaki temel modeller önerilmiştir:

$$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KHRC_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KGLR_{it} + \varepsilon_{it}$$

Modellerde, $KBYM_{it}$ i ülkesinin t yılındaki iktisadi büyümesini temsil eden bağımlı değişkendir. ASEAN ekonomilerinde mal ve hizmet üretimindeki artışı ölçmek için sıklıkla kullanılan kişi başına düşen GSYİH, iktisadi büyümeyi temsil etmek amacıyla kullanılmıştır. $KHRC_{it}$ i ülkesinin t yılındaki kamu harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içerisindeki payını ve $KGLR_{it}$ i ülkesinin t yılındaki kamu gelirlerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içerisindeki payını gösteren bağımsız değişkenlerdir. Burada i ülkeyi, t ise zamanı ifade etmektedir; β_i tahmin edilmesi gereken katsayı ve ε ise modelin hata terimini temsil etmektedir.

4.BULGULAR

4.1.TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER

Bu çalışmada 1998'den 2022'ye kadar olan dönem için altı ASEAN ülkesine odaklanılmıştır. Örneklem dönemi, verilerin kullanılabilirliği dikkate alınarak belirlenmiştir. Kişi başına reel Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) verileri Dünya Kalkınma Göstergeleri (WDI) veri tabanından; kamu harcamaları ve kamu gelirleri verileri ise Uluslararası Para Fonu (IMF) veri tabanından temin edilmiştir. Bu verilere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Tanımlayıcı İstatistikler

		KBYM	KHRC	KGLR
Vietnam	Ortalama	5.168	20.996	18.891
	Standart sapma	1.331	2.311	1.557
	Maksimum	7.228	24.974	21.469
	Minimum	1.699	16.016	15.456
	Gözlem sayısı	25	25	25
Endonezya	Ortalama	2.765	17.529	15.830
	Standart sapma	3.997	1.261	1.891
	Maksimum	4.959	19.508	19.448
	Minimum	-14.475	15.078	12.461
	Gözlem sayısı	25	25	25
Tayland	Ortalama	2.314	21.326	20.194
	Standart sapma	3.599	2.378	1.788
	Maksimum	6.793	27.264	22.314
	Minimum	-8.765	17.963	15.375
	Gözlem sayısı	25	25	25
Malezya	Ortalama	2.333	25.726	22.162
	Standart sapma	3.848	2.086	1.847
	Maksimum	7.483	30.889	25.402
	Minimum	-9.743	22.043	18.567
	Gözlem sayısı	25	25	25
	Ortalama	2.723	20.035	18.130

*MALİYE POLİTİKASI UYGULAMALARININ İKTİSADİ BÜYÜMEYE ETKİSİNİN
ASEAN ÜLKELERİ ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ*

Filipinler	Standart sapma	3.536	2.743	1.318
	Maksimum	6.007	27.199	20.968
	Minimum	-10.978	16.831	16.094
	Gözlem sayısı	25	25	25
Myanmar	Ortalama	6.890	18.776	14.545
	Standart sapma	6.196	3.953	4.176
	Maksimum	12.766	24.224	22.461
	Minimum	-12.629	13.784	9.427
	Gözlem sayısı	25	25	25

Ekonomik büyüme oranlarının ortalaması açısından Myanmar en yüksek değerleri gösterirken, Vietnam ikinci sıradadır. Endonezya, Tayland, Malezya ve Filipinler'in 1998-2022 dönemindeki ekonomik büyüme oranlarının ortalamaları birbirine oldukça yakındır. Ekonomik büyüme oranlarının en az sapma gösterdiği ülke Vietnam olup, en fazla sapma gösteren ülke Myanmar'dır. Myanmar'da KYBM'nin maksimum ve minimum değeri arasında büyük farklılık olması bunun en iyi ispatıdır. Myanmar'da KBYM'nin maksimum değeri (12.77) 2003 yılında, minimum değeri ise (-12.629) ise 2021 yılında gerçekleşmiştir. Myanmar'ın ekonomik büyüme verileri, 2006 yılından itibaren azalma göstermiş ve Covid-19 pandemisiyle birlikte negatif değerler almıştır. Vietnam'ın ekonomik büyüme oranları ise diğer ASEAN ülkelerindeki gibi Covid-19 süreciyle yüksek oranda küçülme göstermiştir, ancak büyüme rakamları genel olarak çok fazla değişiklik göstermiştir.

KHRC değişkeninin ortalamaları Vietnam, Endonezya, Tayland, Malezya, Filipinler ve Myanmar için sırasıyla 20.996,17.529, 21.326, 25.726, 20.035 ve 18.776 olarak hesaplanmıştır. En yüksek ortalama kamu harcaması Malezya'da, en düşük ortalama kamu harcaması ise Endonezya'da gözlemlenmiştir. 1998-2022 dönemi itibariyle kamu harcamalarında en fazla sapma Myanmar'da görülmüştür. Kamu harcamaları ülkeler bazında karşılaştırıldığında, en yüksek kamu harcaması 2009 yılında Malezya'da 30.889 olarak gerçekleşmişken, en düşük kamu harcaması 2003 yılında Myanmar 13.784 olarak kaydedilmiştir. Covid-19 dönemiyle birlikte, ASEAN ülkelerinin tamamında kamu harcamalarında genel bir artış yaşandığı gözlemlenmiştir.

KGLR değişkeninin ortalamasının en yüksek olduğu ülke Malezya olup, bunu Tayland izlemektedir. Kamu harcamalarında olduğu gibi kamu gelirlerinde de iki ülke en yüksek ortalama değerlere sahiptir. 1998-2022 dönemi itibariyle Endonezya, Tayland, Malezya ve Filipinler'in ekonomik büyüme oranlarının ortalamaları birbirine çok yakın olmasına rağmen, kamu harcamaları ve kamu gelirleri arasındaki yakınlık derecesi düşüktür. Kamu gelirlerinde en az sapma Filipinler'de gözlemlenirken, en fazla sapma Myanmar'da yaşanmıştır. En yüksek kamu gelirine 2012 yılında Malezya 25.402 oranıyla sahip olurken, en düşük kamu gelirine 2004 yılında Myanmar, 9.427 oranıyla sahip olmuştur.

4.2.YATAY KESİT BAĞIMLILIĞI TESTİ

Birinci nesil panel birim kök testleri, ülkelerin yatay kesitten bağımsız olduğunu varsayar. Ancak, bu varsayımın uygulamada bazı sınırlamaları bulunmaktadır. Farklı ülkelerin makroekonomik zaman serileri, ortak olaylardan etkilenebilir ve bu da ülkeler arasında bağımlılığa neden olabilir. ASEAN ekonomileri, aralarındaki ticaret, sermaye hareketliliği ve bütünleşmiş finansal sistemler nedeniyle birbirine bağlıdır; dolayısıyla, ortak şoklardan eş zamanlı olarak etkilenmeleri olasıdır. Ortak şokların etkileri yatay kesit birimleri arasında aynı olmasa da bu şoklar paneldeki birimler arasında bağımlılığı tetikleyebilir (Andrews, 2005). ASEAN-6 ülkelerinde iktisadi büyüme, kamu harcamaları ve kamu gelirleri arasındaki yatay kesit bağımlılığı araştırılmış ve bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Yatay Kesit Bağımlılığı Testi

Test	KHRC		KGLR		KBYM	
	İstatistik	Prob	İstatistik	Prob	İstatistik	Prob
Breusch-Pagan LM	46.521*	0.0000	65.855*	0.0000	137.926*	0.0000
Pesaran scaled LM	5.755*	0.0000	9.285*	0.0000	22.443*	0.0000
Bias-corrected scaled LM	5.629*	0.0000	9.159*	0.0000	22.318*	0.0000
Pesaran CD	1.499	0.1340	0.212	0.8315	11.198*	0.0000

* %5 önem düzeyinde yatay kesit bağımlılığını göstermektedir.

Yatay kesit bağımlılığı test sonuçlarını içeren tabloya göre KBYM, KHRC ve KGLR değişkenleri için yatay kesit bağımlılığı test istatistikleri %1 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durum, değişkenlerdeki şokların kesitsel olarak bağımsız olduğu yönündeki H_0 hipotezinin güçlü bir şekilde reddedildiğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, ASEAN-6 ülkeleri genelinde iktisadi büyüme, kamu harcamaları ve kamu gelirleri gibi bölgesel bir ekonomik grubun birçok ortak özelliğini yansıtan yüksek derecede yatay kesit bağımlılığının beklentilerle uyumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

4.3.HOMOJENİTE TESTİ

Panel verilerle yapılan analizlerde, parametrelerin homojenliği Pesaran ve Yamagata (2008) tarafından geliştirilen delta ($\tilde{\Delta}$) testleri ile değerlendirilmiştir. Homojenliğin belirlenmesinde kullanılan iki farklı delta testinin sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur. $\tilde{\Delta}$ ve $\tilde{\Delta}_{adj}$ test sonuçlarına göre "katsayılar homojendir" şeklinde kurulan H_0 hipotezi %1 önem düzeyinde reddedilmiştir. Bu bulgu, temel hipotez kabul edilmediğini ve oluşturulan modellerin heterojen olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu sonuç ASEAN-6 ülkelerinin ele alınan değişkenler açısından belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Homojenite Test sonuçları

$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KHRC_{it} + \varepsilon_{it}$		
Testler	t-istatistiği	p-değeri
$\bar{\Delta}$	3.629*	0.000
$\bar{\Delta}_{adj}$	3.859*	0.000
$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KGLR_{it} + \varepsilon_{it}$		
Testler	t-istatistiği	p-değeri
$\bar{\Delta}$	4.390*	0.000
$\bar{\Delta}_{adj}$	4.667*	0.000

$\bar{\Delta}$ testi ve $\bar{\Delta}_{adj}$ testi Pesaran ve Yamagata (2008) tarafından önerilen eğitim homojenliği testlerini ifade etmekte ve %1 önem düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

4.4.BİRİM KÖK TESTİ SONUÇLARI

Bu çalışmada kullanılan SURADF ve MADF testleri ikinci kuşak birim kök testleridir ve paneli oluşturan birimler için SURADF, panel geneli için ise MADF testleri sonuç vermektedir. SURADF ve MADF testleri, serilerin zaman boyutunun (T) yatay kesit boyutundan (N) büyük veya küçük olduğu durumlarda uygulanabilir. Bu testlerde H_0 hipotezi serinin durağan olduğunu, H_1 hipotezi ise serinin durağan olmadığını önermektedir. Test istatistiği değeri mutlak değer olarak kritik değerden büyükse H_0 hipotezi kabul edilir. Durağanlık analizlerinde, yatay kesit bağımlılığını dikkate alan ikinci kuşak birim kök testlerinden SURADF ve MADF testleri kullanılmış ve her iki teste ait kritik değerler ve test istatistiği değerleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. SURADF ve MADF test sonuçları

	Ülke	SURADF test istatistiği	Kritik Değer	Sonuç
KGLR	Vietnam	-3.547	-5.949	H_0 reddedilmiştir.
	Endonezya	-1.357	-4.020	H_0 reddedilmiştir.
	Tayland	-3.710	-6.178	H_0 reddedilmiştir.
	Malezya	-0.379	-5.587	H_0 reddedilmiştir.
	Filipinler	-0.771	-5.965	H_0 reddedilmiştir.
	Myanmar	-2.935	-9.025	H_0 reddedilmiştir.
MADF	Panel	53.925	33.168	H_0 reddedilmiştir.

	Ülke	SURADF test istatistiği	Kritik Değer	Sonuç
KHRC	Vietnam	-2.445	-6.019	H_0 reddedilmiştir.
	Endonezya	-5.499	-5.342	H_0 kabul edilmiştir.
	Tayland	-2.342	-6.162	H_0 reddedilmiştir.
	Malezya	-2.821	-5.296	H_0 reddedilmiştir.
	Filipinler	-0.478	-4.355	H_0 reddedilmiştir.
	Myanmar	-2.953	-5.998	H_0 reddedilmiştir.
MADF	Panel	38.199	33.168	H_0 reddedilmiştir.

	Ülke	SURADF test istatistiği	Kritik Değer	Sonuç
KBYM %1 sabitli ve trendli	Vietnam	-5.716	-7.192	H_0 reddedilmiştir.
	Endonezya	-4.629	-9.927	H_0 reddedilmiştir.
	Tayland	-3.947	-7.696	H_0 reddedilmiştir.
	Malezya	-7.305	-6.783	H_0 reddedilmiştir.
	Filipinler	-6.008	-7.280	H_0 reddedilmiştir.
	Myanmar	-0.343	-6.349	H_0 reddedilmiştir.
MADF	Panel	161.540	33.168	H_0 reddedilmiştir.

Tabloda yer alan sonuçların incelenmesi sonucunda, panel geneli için durağanlık analizi sonuçlarını veren MADF testine göre, KBYM, KHRC ve KGLR değişkenleri için H_0 hipotezi reddedilmiş ve değişkenlerin düzey değerlerinde durağan oldukları tespit edilmiştir. SURADF testinin %1 önem düzeyinde sabitli ve trendli model sonuçlarına göre, KHRC değişkeni için H_0 hipotezi sadece Endonezya için kabul edilmiştir. Bu sonuç, Endonezya'da KHRC değişkeninin durağan olmadığını göstermektedir ve dolayısıyla kamu harcamalarının bu ülkede sürdürülebilir olmadığını işaret etmektedir.

4.5.WESTERLUND PANEL EŞBÜTÜNLEŞME TESTİ

Değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin incelenmesinde, Westerlund (2007) ve Persyn ve Westerlund (2008) tarafından geliştirilen dört hata düzeltme tabanlı panel eşbütünleşme testi kullanılmıştır. Westerlund'un (2007) testleri, yatay kesit bağımlılığına karşı dayanıklıdır ve ortak faktör kısıtlamaları sorununu ortadan kaldırır. Westerlund (2007), hata düzeltme modeline (ECM) dayalı olarak $G\tau$, $G\alpha$, $P\tau$ ve $P\alpha$ adında dört panel eşbütünleşme testi önermiştir. İki panel testi ($P\tau$ ve $P\alpha$) tüm panelin eşbütünleşik olduğu alternatif hipotezini test etmek için tasarlanmışken, diğer iki test ($G\tau$ ve $G\alpha$) en az bir yatay kesitin eşbütünleşik olduğu alternatif hipotezini test etmek için tasarlanmıştır. Bu testler için sıfır hipotezi "eşbütünleşme yoktur" şeklindedir. $G\tau$ ve $P\tau$ testleri, kesme teriminin standart hataları ile hesaplanmakta ve standart bir şekilde tahmin edilirken; $G\alpha$ ve $P\alpha$ testleri, heteroskedastisite için Newey ve West (1994) tarafından düzeltilmiş standart hataları temel alır.

Tablo 8. Westerlund Panel Eşbütünleşme Testi Sonuçları

$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KHRC_{it} + \varepsilon_{it}$				
İstatistik	Değer	Z-değeri	P-değeri	Robust P-değeri
$G\tau$	-5.354	-9.811	0.000	0.000
$G\alpha$	-30.606	-10.579	0.000	0.000
$P\tau$	-14.306	-10.557	0.000	0.020
$P\alpha$	-25.379	-11.223	0.000	0.000
$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KGLR_{it} + \varepsilon_{it}$				
İstatistik	Değer	Z-değeri	P-değeri	Robust P-değeri
$G\tau$	-5.920	-11.371	0.000	0.000
$G\alpha$	-35.219	-12.664	0.000	0.000
$P\tau$	-13.115	-9.381	0.000	0.000
$P\alpha$	-25.494	-11.284	0.000	0.000

Tablo 8’de, Westerlund (2007) panel eşbütünleşme testine ilişkin sonuçlar üç değişken için sunulmuştur. Önyüklemeli p değerlerine dayalı olarak (yani yatay kesit bağımlılığı dikkate alındığında), eşbütünleşmenin bulunmadığını belirten sıfır hipotezi %5 anlamlılık seviyesinde reddedilmiştir. Westerlund (2007) testleri, eşbütünleşme konusunda tutarlı ve güçlü kanıtlar sağlamaktadır. Test sonuçları, her iki modeldeki değerlerin (G_t ve P_t ve G_a ve P_a) dört durumda da %5 hatta %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir, bu da testin sağlamlığını doğrulamaktadır. Dolayısıyla, yatay kesit bağımlılığı göz önüne alındığında, ASEAN-6 ülkelerindeki KHRC-KBYM ve KGLR-KBYM çiftleri arasında uzun dönemde değişkenler arasında anlamlı bir eşbütünleşme ilişkisi olduğuna dair güçlü kanıtlar elde edilmiştir.

Değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin tespit edilmesinden sonra ilişkinin yönünü ve derecesini veren katsayıların tespit edilmesi aşamasına geçilmiştir.

4.6.UZUN DÖNEM KATSAYILARININ TAHMİNİ (DOLSMG)

Değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin yönü ve derecesinin belirlenmesinde, Pedroni (2001) tarafından geliştirilen ve Peseran ve Smith (1995) tarafından önerilen Ortalama Grup (MG) tahmincisini paneli oluşturan tüm birimler için birleştiren Ortalama Grup Dinamik En Küçük Kareler (DOLSMG) tahmincisi kullanılmaktadır. Birimler arası korelasyonu dikkate alan bu ikinci nesil DOLSMG tahmincisi, modelin heterojen olması durumunda da uygulanabilen bir test yöntemidir. DOLSMG tahmincisi, her birim için elde edilen DOLS tahmincilerinin ve t istatistiklerinin ortalamasının alınması ile hesaplanmaktadır (Tatoğlu, 2018: 223-225). Çalışmada yatay kesit bağımlılığı ve heterojenlik tespit edildiğinden, uzun dönem katsayılarının belirlenmesinde DOLSMG tahmincisi tercih edilmiştir. Bu teste ait tahmin sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Ortalama Grup Dinamik En Küçük Kareler (DOLSMG) Tahmin Sonuçları

	$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KHRC_{it} + \varepsilon_{it}$		$KBYM_{it} = \beta_0 + \beta_1 KGLR_{it} + \varepsilon_{it}$	
	Katsayı	Test istatistiği	Katsayı	Test istatistiği
Vietnam	-0.3537	-3.09	-0.0333	-0.0894
Endonezya	-0.5975	-2.343	-0.3804	-1.845
Tayland	0.9686	2.959	0.5187	1.105
Malezya	-0.2315	-2.06	-0.3459	-2.171
Filipinler	-0.4847	-3.583	-0.5469	-1.82
Myanmar	-0.7267	-2.054	-0.6658	-1.807
Panel	-0.2376	-4.152	-0.2423	-2.706

Tablo 9’da yer alan uzun dönemli ilişkilere dair katsayı tahminleri incelendiğinde, panel genelinde toplam kamu harcamalarındaki (KHRC) değişmelerin iktisadi büyümeyi negatif yönde etkilediği görülmektedir. Panel DOLSMG tahmincisine göre, KHRC’deki yüzde 1’lik bir artış iktisadi büyümeyi %0.238 azaltmaktadır. Ülke bazında değerlendirildiğinde, KHRC’nin iktisadi büyüme üzerindeki etkisi Tayland hariç diğer ülkelerde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ASEAN-6

ülkeleri arasında, esneklik katsayısı en yüksek olan ülke +0.969'luk katsayı değeri ile Tayland'dır, en düşük negatif esneklik katsayısı -0.727 ile Myanmar'da tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, kamu harcamalarındaki %1'lik bir artışın Tayland'da iktisadi büyümeyi %0.969 artırırken, Myanmar'da %0.727 azalttığını göstermektedir.

Toplam kamu gelirlerindeki (KGLR) değişmelerin de iktisadi büyümeyi negatif yönde etkilediği belirlenmiştir. Panel DOLSMG tahmincisine göre, panel genelinde KGLR'deki %1 oranındaki artış iktisadi büyümeyi %0.242 azaltmaktadır. Ülke bazında değerlendirildiğinde, KGLR değişkeninin Tayland için istatistiksel olarak anlamlı pozitif, diğer ülkelerde ise negatif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. ASEAN-6 ülkeleri içinde, esneklik katsayısı en yüksek olan ülke -2.171 ile Malezya'dır, pozitif katsayı değeri ise +1.105 ile Tayland'dadır. Vietnam'da katsayı işareti -0.089'dur. Bu katsayılar, kamu gelirlerindeki %1'lik bir artışın iktisadi büyümeyi Tayland'da %1.105 arttırdığını, Malezya'da %2.171 ve Vietnam'da %0.089 azalttığını göstermektedir. ASEAN-6 ülkeleri arasında, Vietnam'da kamu gelirlerinin iktisadi büyüme en az, Malezya'da ise en fazla azalttığı tespit edilmiştir. Kamu harcamalarının ve kamu gelirlerinin iktisadi büyüme üzerinde olumlu etkisi olan tek ASEAN ülkesi Tayland'dır. Genel olarak değerlendirildiğinde, iktisadi büyümenin kamu harcamaları ve kamu gelirlerine karşı duyarlı olduğu ve bu durumun, ilgili ülkelerdeki politika yapımcılarının ekonomik hedeflerine bağlı olduğu görülmektedir. Tayland için ekonomik büyüme ve istihdam hedeflenirken, diğer ülkelerde bu iki maliye politikası aracı fiyat istikrarını sağlamak amacıyla kullanılmış olabilir.

4.7.NEDENSELLİK ANALİZİ

Çalışmada, değişkenler arasındaki nedensellik ilişkileri Dumitrescu Hurlin (2012) panel Granger nedensellik testi kullanılarak analiz edilmiştir. Kamu harcamaları, kamu gelirleri ve iktisadi büyüme arasındaki nedensellik ilişkileri detaylı bir şekilde incelenmiş olup, bu testlerin sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Dumitrescu Hurlin Panel Nedensellik Analizi Sonuçları

		Wbar istatistik	Zbar istatistik	Prob
H₀ hipotezi	KHRC KBYM'ye neden olmaz	1.9247	-0.3123	0.7548
	KBYM KHRC'ye neden olmaz.	5.8835*	3.4886	0.0005
H₀ hipotezi	KGLR KBYM'ye neden olmaz.	1.7534	-0.4768	0.6335
	KBYM KGLR'ye neden olmaz.	2.5213	0.2605	0.7945
H₀ hipotezi	KGLR KHRC'ye neden olmaz.	5.1779*	2.8111	0.0049
	KHRC KGLR'ye neden olmaz.	1.6353	-0.5902	0.5550

*%5 önem düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Kamu Harcamaları (KHRC) ve İktisadi Büyüme (KBYM) değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisi sonuçlarına göre “H₀: İktisadi büyüme kamu harcamalarına neden olmaz” boş hipotezi %5 anlamlılık düzeyinde reddedilmiştir. Bu sonuç, iktisadi büyümeden kamu harcamalarına doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin mevcut olduğunu göstermektedir. Öte yandan KBYM ve Kamu Gelirleri (KGLR) değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisi sonuçları “H₀: Kamu gelirleri iktisadi

büyümeye neden olmaz” boş hipotezi ve “ H_0 : İktisadi büyüme kamu gelirlerine neden olmaz” boş hipotezinin %5 anlamlılık düzeyinde reddedilemeyeceğini ortaya koymuştur. Bu bulgu ne iktisadi büyümeden kamu gelirlerine ne de kamu gelirlerinden iktisadi büyümeye doğru bir nedensellik ilişkisi bulunmadığını göstermektedir. KHRC ve KGLR değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisi analizi, “ H_0 : Kamu gelirleri kamu harcamalarına neden olmaz” hipotezinin reddedildiğini ancak “ H_0 : Kamu harcamaları kamu gelirlerine neden olmaz” hipotezinin %5 anlamlılık düzeyinde reddedilemediğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, kamu gelirlerinden kamu harcamalarına doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, iktisadi büyümeden kamu harcamalarına doğru nedensellik ilişkisi, ASEAN-6 ülkelerinde Wagner Yasası'nın geçerli olduğunu doğrulamaktadır. Ayrıca, kamu gelirlerinden kamu harcamalarına doğru bir nedensellik ilişkisi, hükümetlerin gelir artışlarına bağlı olarak harcama yaptığının bir göstergesidir.

5. TARTIŞMA

Kamu harcamaları, kamu gelirleri (vergiler) ile iktisadi büyüme arasındaki ilişki 19. yüzyıldan itibaren iktisat literatüründe kapsamlı bir şekilde araştırılmış ve tartışılmıştır. Bu ilişki, teorik literatürde esas olarak Wagner yasası ve Keynesçi makroekonomik teori temelinde ele alınmaktadır. Wagner Yasası, ekonomik büyümeyi kamu sektörü harcamalarındaki artışın ana belirleyicisi olarak değerlendirmekte ve hükümet harcamalarının ekonomik büyümeyle paralel olarak arttığını ileri sürmektedir. Bu yasa, büyüyen bir ekonominin ek vergi gelirleri yaratma kapasitesine sahip olduğunu ve dolayısıyla daha fazla devlet harcaması ve sübvansiyon için mali alan sağladığını belirtmektedir (Wagner, 1958). Buna karşın, Keynesçi teori, ekonomik ilerlemenin oranını düzenleyen faktör olarak kamu harcamalarını vurgular ve bu harcamaların ekonomik büyümeyi teşvik ettiği iddiasını ortaya koyar. Bu teori, hükümet harcamalarının ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etki yarattığını öne sürmektedir.

Kamu harcamaları, güçlü ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla hükümetler tarafından etkin bir politika aracı olarak kullanılmaktadır. Hükümetler, bütçe genişlemesi yoluyla özel sektör harcamalarını artırarak ekonomik büyümeyi teşvik etmeyi ve çarpan etkisi aracılığıyla ekonomik büyümeyi desteklemeyi hedeflemektedir. Ancak kamu harcamalarındaki artış kimi zaman daha yüksek bir GSYİH ile sonuçlansa da genel ekonomik kalkınma dışlama etkileri nedeniyle engellenebilmektedir. Bu nedenle, hükümetin daha yüksek vergiler veya borçlanma pahasına harcamaları artırması tüketicilerin kalıcı gelirini etkileyebilir. Harcanabilir gelir üzerindeki etkisi nedeniyle, vergiler genellikle hane halkının daha az harcama ve daha fazla tasarruf etme, tedariksiz iş gücü ve insan sermayesine yatırım yapma kararlarını etkiler. Ayrıca yüksek vergi oranları yerli ve yabancı doğrudan yatırımları caydırdığı ve böylece ekonominin uzun vadeli büyümesini olumsuz yönde etkilediği ölçüde, vergiler sermaye maliyetini yükseltebilir ve insanların yatırım yapma isteklerini azaltabilir. Bununla birlikte vergi indirimleri, bütçe açıklarını artırarak uzun vadeli ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir. Bu

kapsamda kamu harcamaları ve vergilerdeki değişimlerin ekonomik büyüme üzerinde farklı etkilerde bulunabileceği beklenmektedir.

Ekonomi politikası perspektifinden, iktisadi büyüme ile kamu harcamaları ve kamu gelirleri arasındaki ilişkiyi incelemek büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, mevcut çalışma 1998-2022 dönemi boyunca eşbütünleşme testleri ve Granger nedensellik testlerini kullanarak ASEAN-6 ülkeleri kapsamında bu ilişkiyi araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, ASEAN ülkelerinde 1998-2022 döneminde iktisadi büyüme, kamu harcamaları ve kamu gelirleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla iki farklı model geliştirilmiştir. İlk modelde bağımlı değişken olarak iktisadi büyüme seçilmişken, bağımsız değişken olarak kamu harcamaları kullanılmıştır. İkinci modelde ise bağımlı değişken yine iktisadi büyüme olmakla birlikte, bağımsız değişken olarak kamu gelirleri kullanılmıştır. Her iki modelde de değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığını ortaya koymak için Westerland panel eşbütünleşme testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, kamu harcamaları-iktisadi büyüme ve kamu gelirleri-iktisadi büyüme çiftleri arasında uzun dönemde anlamlı bir eşbütünleşme ilişkisi bulunduğunu göstermiştir. Bu bulgular, ASEAN-6 ülkelerinde iktisadi büyümeden kamu harcamalarına doğru bir nedensellik ilişkisi olduğunu ve dolayısıyla Wagner Yasası'nın geçerliliğini desteklemektedir. Bu sonuçlar, literatürde Kanca (2011), Küçükkale ve Yamak (2012) ile Magazzino vd. (2015) tarafından elde edilen bulgularla uyumludur. Kamu gelirlerinden kamu harcamalarına doğru bir nedensellik ilişkisi de hükümetlerin gelir artışlarına bağlı olarak harcama yaptığını ortaya koymaktadır. Uzun dönemli ilişkinin tespitinden sonra, katsayı tahminleri Ortalama Grup Dinamik En Küçük Kareler (DOLSMG) tahmincisi ile gerçekleştirilmiştir. DOLSMG analizi, panel genelinde kamu harcamalarının ve kamu gelirlerinin iktisadi büyümeyi azalttığını ortaya koymuştur. Özellikle, kamu harcamalarındaki %1 artışın iktisadi büyümeyi 0.238 oranında azalttığı, kamu gelirlerindeki %1 artışın ise iktisadi büyümeyi 0.242 birim azalttığı tespit edilmiştir. Vergilerdeki artışın iktisadi büyümeyi harcamalardan daha fazla etkilediği sonucuna varılabilir. Bu bulgular, Furceri ve Karras (2008), Padua ve Akram (2009), Ferde ve Dahlby (2012), Ahmad vd. (2016), Organ ve Ergen (2017) ile Paolo ve Joao (2017) tarafından yapılan ve vergilerin ekonomik büyümeye negatif etkisi olduğunu öne süren çalışmalarla uyumludur. Öte yandan, Göçer vd. (2010), Gachanja (2012), Fenochietto ve Pessino (2013), Öztürk vd. (2019), Polat (2019) ve Rahman vd. (2022) vergi-büyüme ilişkisinin pozitif olduğunu öne süren çalışmalardır. Ayrıca, Oktayer ve Susam (2008), Esen ve Bayrak (2015), Mukhtarov vd. (2020) ve Hlongwane vd. (2021) kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi artırdığını iddia eden çalışmalara örnek teşkil etmektedir. Bu çalışma, Forte ve Magazine (2016) ile Hajamini ve Falahi (2018) gibi çalışmalarla da benzer bulgular sunmaktadır.

SONUÇ

Analiz sonuçları kamu harcamalarının ve vergi gelirlerinin ekonomik büyüme üzerinde belirgin olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. ASEAN-6 ülkelerinde yapılan incelemelerde, kamu harcamalarındaki yüzde 1 artışın iktisadi büyümeyi yüzde 0.238 azalttığı, kamu gelirlerindeki yüzde 1 artışın ise büyümeyi yüzde 0.242

azalttığı tespit edilmiştir. Bu olumsuz etkiler, kamu projelerine yönlendirilen özel sektör kaynaklarının, özel sektörün yatırım yapma ve büyüme potansiyelini azaltmasıyla açıklanabilir. Kamu harcamalarının genellikle borçlanma yoluyla finanse edilmesi, kamu borçlarını artırmış ve faiz oranlarını yükseltmiştir. Yüksek faiz oranları, özel sektörün yatırım yapma isteğini azaltarak ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemiş olabilir. Ayrıca, kamu harcamalarının etkin bir şekilde yönetilmemesi ve verimsiz kullanımı, kaynak israfına yol açmış ve ekonomik büyüme üzerinde engelleyici bir etki yaratmıştır. Bu durum, verimli yönetilmeyen kamu harcamalarının hem ekonomik büyümeyi sınırladığını hem de kamu borçlarını artırdığını göstermektedir. Vergi artışları ise genellikle tüketicilerin harcanabilir gelirlerini azaltmakta ve dolayısıyla tüketimlerini kısıtlamaktadır. ASEAN ülkelerinde vergi gelirlerinin ekonomik büyümeyi azaltmasının arkasında, vergilerin daha az tüketime, üretime ve satışlara yol açması yatmaktadır, bu da ekonomik büyümeyi yavaşlatmıştır. Kamu gelirlerinin optimal seviyede ayarlanması ve vergi gelirlerinin kamu hizmetlerine ve projelerine etkin bir şekilde yönlendirilmesi, büyüme üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılmasına yardımcı olabilir. Kamu gelirlerinin ekonomik büyümeyi artırabilmesi, kaynakların verimli kullanımı ve projelerin etkili bir şekilde yönetilmesine bağlıdır.

Dinamik bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, ilgili ülkelerde kamu harcamalarının ve vergilerin ekonomik büyümeyi teşvik etme potansiyeli bulunmaktadır. Özellikle altyapı yatırımları, eğitim ve sağlık gibi alanlara yapılan kamu harcamaları, insan sermayesini ve altyapıyı güçlendirerek uzun vadeli büyümeyi destekleyebilir. Ancak, bu etkiler harcamaların yapıldığı alanlara, etkinliğine ve yönetim şekline bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Kamu gelirleri de benzer şekilde, kamu hizmetlerine yapılan yatırımlar yoluyla altyapı, eğitim ve sağlık gibi alanlarda iyileştirmeler sağlayabilir ve böylece uzun vadede ekonomik büyümeyi destekleyebilir. Ayrıca, kamu gelirlerinin artırılması, kamu borçlarının azaltılması ve hükümet harcamalarının finansmanında sürdürülebilir çözümler sağlanması gibi avantajlar da getirebilir.

EXAMINING THE EFFECT OF FISCAL POLICY PRACTICES ON ECONOMIC GROWTH IN THE CASE OF ASEAN COUNTRIES

1.INTRODUCTION

Public spending is used as an effective policy tool by governments to promote strong and sustainable growth. Governments aim to achieve economic growth through the multiplier effect by encouraging economic growth through budget expansion that will increase private sector spending. However, although an increase in public expenditure may sometimes result in a higher GDP, it may be hindered by crowding out effects. Therefore, if the government increases spending at the expense of higher taxes or borrowing, it could affect consumers' permanent income. Because of their impact on disposable income, taxes often influence households' decisions to spend less and save more, investing in unsupplied labor and human capital. Moreover, to the extent that

high tax rates discourage domestic and foreign direct investment, thereby negatively affecting the long-term growth of the economy, taxes may raise the cost of capital and reduce people's willingness to invest. However, tax cuts could slow long-term economic growth by increasing budget deficits. When the economy is operating close to potential, government borrowing is financed by diverting some of the capital that would otherwise go to private investment or by borrowing from foreign investors. Government borrowing therefore reduces future productive capacity by either crowding out private investment. In this context, it is expected that changes in public expenditures and taxes may have different effects on economic growth. In terms of economic policy, it is important to examine the connection between economic growth, public expenditures and public revenues. Therefore, the current research aimed to achieve this research objective in the context of ASEAN-6 countries using cointegration tests and Granger causality test over the period 1998-2022.

2.METHODOLOGY

In this study, the relationship dynamics between public expenditures, public revenues and economic growth in ASEAN countries for the period 1998-2022 were examined with the help of panel data. The main source of data for relevant countries is the World Development Indicators, which is the World Bank's database. Two different hypotheses were created to be examined in the study. The first of these is "Public expenditures have a positive effect on economic growth." While the other one is the H_1 hypothesis, which is "Public revenues have a positive effect on economic growth", it is the H_2 hypothesis. Panel Westerlund Panel Cointegration Test, Mean Group Dynamic Least Squares (DOLSMG) and Panel Causality Tests were used to test both hypotheses for ASEAN countries.

3. RESULTS

As a result of the analysis, it was concluded that there is a cointegration relationship between public expenditures-economic growth and public revenues-economic growth pairs, that is, a significant relationship in the long term. After determining the long-term relationship, coefficient estimates were made with the DOLSMG estimator. DOLSMG analysis results showed that public expenditures and public revenues reduce economic growth across the panel. That is, 1% increase in public expenditures across the panel reduces economic growth by 0.238%. On the other hand, 1% increase in public revenues reduces economic growth by 0.242%. The causal relationship from economic growth to public expenditures proves that Wagner's Law is valid in ASEAN-6 countries. The causal relationship from public revenues to public expenditures is also an indicator that governments spend according to the increase in income.

From a dynamic perspective, it is possible for public expenditures and taxes to stimulate economic growth in the countries of interest. In particular, public spending on areas such as infrastructure investments, education and health can support long-

term growth by strengthening human capital and infrastructure. Therefore, the impact of public expenditures on economic growth may vary depending on the areas of expenditure, the effectiveness of the expenditures and the way they are managed. On the other hand, improvements can be made in areas such as infrastructure, education and health by investing public revenues in public services. This could support economic growth in the long run. It may also have advantages such as increasing public revenues, reducing public debt, or providing a sustainable way to finance government spending.

4.DISCUSSION

According to empirical analysis, the possible impact of public expenditures on economic growth is diverse. Some studies (Aslam et al., 2019; Mukhtarov et al., 2020; Meng, 2022) show that there is a positive and statistically significant relationship between public expenditures and economic growth, and some studies (Forte and Magazine, 2016; Hajamini and Falahi, 2018) It has been revealed that there is a significant negative relationship or no relationship between public expenditures and economic growth (Hasnul, 2015; Agel et al., 2016); Padda and Akram, 2009; Göçer et al., 2010; Arnold et al., 2011; Gachanja, 2012; Helhel and Demir, 2012; Fenochietto and Pessino, 2013; Onaolapo et al., 2013; Ahmad, et al., 2016; Ojong et al., 2016; Organ and Ergen, 2017; Paolo and Joao, 2017; Andrejovská and Puliková, 2018; Karamelikli, 2018; Basheer et al., 2019; Öztürk et al., 2019; Polat, 2019; Studies such as Boğa, 2020) have investigated the connection between the general taxation level and growth, covering different periods and different country examples. However, they could not provide a clear idea about the direction and importance of the relationship between tax level and economic growth.

CONCLUSION

From a dynamic perspective, public spending and taxes in ASEAN countries have the potential to stimulate economic growth. Public spending, especially in infrastructure investments, education and health, can support long-term growth by strengthening human capital and infrastructure. However, these effects may vary depending on the areas where the spending is made, its effectiveness and management style. Public revenues can similarly provide improvements in infrastructure, education and health through investments in public services, thus supporting economic growth in the long term. In addition, increasing public revenues can bring advantages such as reducing public debt and providing sustainable solutions in financing government expenditures.

KAYNAKÇA

Abdiyeva, R. ve Çetintaş, H. (2017). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Kırgızistan Örneği, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 19-33.

- Agell, J., Ohlssoni H. ve Thoursie, P.S. (2006). Growth Effects of Government Expenditure and Taxation in Rich Countries: A Comment, *European Economic Review*, 50(1), 211–218.
- Ahmad, U.G. ve Loganathan, N. (2015). The Causal Nexus Between Government Expenditure and Economic Growth in Nigeria: Evidence from A Bootstrap Rolling Window Approach, *The American Journal of Innovative Research and Applied Sciences*, 2(1), 16-24.
- Ahmad, S., Sial, M. ve Ahmad N. (2016). Taxes and Economic Growth: An Empirical Analysis of Pakistan, *European Journal of Business and Social Sciences*, 5(02), 16–29.
- Ahuja, D. ve Pandit, D. (2020). Public Expenditure and Economic Growth: Evidence From the Developing Countries, *FIIB Business Review*, 9(3), 228-239.
- Andrejovská, A. ve Puliková, V. (2018). Tax Revenues in the Context of Economic Determinants, *Montenegrin Journal of Economics*, 14(1), 133-141.
- Andrews, D.W.K. (2005). Cross-Section Regression with Common Shocks, *Econometrica*, 73(5), 1551-1585.
- Anyanwu, J.C. (1993). Monetary Economics: Theory, Policy and Institutions, *Hybrid Publishers*, Onitsha
- Arnold, J.M., Brys, B., Heady, C., Johansson, A. Schwellnus, C. ve Vartia, L. (2011). Tax Policy for Economic Recovery and Growth, *The Economic Journal*, 121(550), 59-80.
- Aslam, N., Yahya Khan, G. ve Saim Hashmi, M. (2019). Exploring the Role of Fiscal Decentralization in Capital Formation: Empirical Evidence from Pakistan, *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 8(4), 146-154.
- Barro, R.J. (1989). Economic Growth in A Cross Section of Countries. *NBER Working Paper*, No. 3120.
- Basheer, M., Ahmad, A. ve Hassan, S. (2019). Impact of Economic and Financial Factors on Tax Revenue: Evidence from the Middle East Countries, *Accounting*, 5(2), 53-60.
- Boğa, S. (2020). Türkiye’de vergi gelirleri ve ekonomik büyüme arasındaki asimetrik ilişki: NARDL eşbütünleşme yaklaşımı, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(1), 487-507.
- Dehning, B., Aliyev, K. ve Nadirov, O. (2016). Modelling Productivity of Budget Expenditure Items Before-and-After the Oil Boom in A Resource Rich

- Country: Evidence from Azerbaijan, *International Journal of Economic Research*, 13(4), 1793-1806.
- Dumitrescu, E.I. ve Hurlin, C. (2012). Testing for Granger Non-Causality in Heterogeneous Panels, *Economic Modelling*, 29(4), 1450-1460.
- Divino, J.A., Maciel, D.T.G.N., Sosa, W. (2020). Government Size, Composition of Public Spending and Economic Growth in Brazil, *Economic Modelling*, 91(C),155-166.
- Esen, Ö. ve Bayrak, M. (2015). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Geçiş Sürecindeki Türk Cumhuriyetleri Üzerine Bir Uygulama, *Bilig Dergisi*, 73, 231-248.
- Fenochietto, M.R. ve Pessino, M.C. (2013). Understanding Countries' Tax Effort, *International Monetary Fund*, No. 13-244.
- Ferede, E. ve Dahlby, B. (2012). The Impact of Tax Cuts on Economic Growth: Evidence from the Canadian Provinces, *National Tax Journal*, 65(3), 563-594.
- Forte, F. ve Magazzino, C. (2016). Government Size and Economic Growth in Italy: A Time-Series Analysis, *European Scientific Journal*, 12(7), 149-169.
- Friedman, M. (1997). If Only the U.S. were as Free As Hong Kong. *Wall Street Journal*. Erişim tarihi: 20.06.2024
<<<https://www.wsj.com/articles/SB868305843450108500> >>
- Furceri, D. ve Karras, G. (2008). Tax Changes and Economic Growth: Empirical Evidence for A Panel of OECD Countries, *OECD ECB Public Finance Workshop Frankfurt*, 1-29.
- Gachanja, D. (2012). The Effect of Tax Reforms and Economic Factors on Tax Revenues in Kenya, *Unpublished MBA Thesis*, University of Nairobi, Kenya.
- Göçer, İ., Mercan, M., Bulut, Ş. ve Dam, M.M. (2010). Ekonomik Büyüme ile Vergi Gelirleri Arasındaki İlişki: Sınır Testi Yaklaşımı, *Dumlupınar Üniversitesi SBE Dergisi*, 28, 97-110.
- Gökmenoğlu, M. ve Yavuz, İ. S. (2022). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Kırılgan Beşli Örneği. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 9(2), 1094-1118.
- Hajamini, M. ve Falahi, M. A. (2018). Economic Growth and Government Size in Developed European Countries: A Panel Threshold Approach, *Economic Analysis and Policy*, 58(2018), 1-13.

- Hasnul, A.G. (2015). The Effects of Government Expenditure on Economic Growth: The Case of Malaysia, *MPRA Paper*. Erişim tarihi: 20.06.2024 <<<https://mpra.ub.uni-muenchen.de/71254>>>
- Helhel, Y.ve Demir, Y. (2012). The Relationship Between Tax Revenue and Economic Growth in Turkey: The Period of 1975-2011, *International Symposium on Sustainable Development*, 1(1), 32-40.
- Hlongwane, N.W., Mmutle, T.D., Daw, O. D. (2021). The Relationship Between Government Expenditure and Economic Growth in South Africa from 1981-2019: An Ardl And Ecm Approach, *International Journal of Economics and Finance Studies*, 13(1), 131-159.
- Kanca, C.O. (2011). Kamu Harcamalarının Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi 1980-2008 (Ampirik Bir Çalışma), *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25(1), 75-92.
- Karamelikli, H. (2018). Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Ekonomik Aktiviteler Üzerindeki Simetrik ve Asimetrik Etkileri, *Maliye ve Finans Yazıları*, 110, 95-110.
- Karhan, G. (2018). The Relationship Between Public Expenditures and Economic Growth: A Panel Var Approach, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(2), 35-43.
- Küçükkale, Y. ve Yamak, R. (2012). Cointegration, Causality And Wagner's Law With Disaggregated Data: Evidence From Turkey, 1968-2004, *MPRA Paper*, No. 36894, University Library of Munich, Germany.
- Lowenberg, A.D. (1990). Neoclassical Economics as A Theory of Politics and Institutions, *Cato Journal*, 9(3), 619-639.
- Magazzino, C., Mele, M. ve Giolli, L. (2015). Wagner's Law and Peacock and Wiseman's Displacement Effect in European Union Countries: A Panel Data Study, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(3), 812-819.
- Meng, J. (2022). Economic Growth Effect of Public Health Investment and its Impact on Living Environment, *Journal of Environmental and Public Health*, (2022), 1-7.
- Mukhtarov, S., Mammadov, I. ve Humbatova, S. (2020). The Relationship Between Government Expenditures on Education and Economic Growth: The Case of Azerbaijan, *Research in World Economy*, 11(1), 195-201.

- Newey, W. ve West, K. (1994). Automatic Lag Selection in Covariance Matrix Estimation, *Review of Economic Studies*, 61, 631-653.
- Ogbonna, G.N. ve Ebimobowei, A. (2012). Impact of Petroleum Revenue and the Economy of Nigeria, *The Social Sciences*, 7(3), 405-411.
- Ojong, C.M., Anthony, O. ve Arikpo, O.F. (2016). The Impact of Tax Revenue on Economic Growth: Evidence from Nigeria, *IOSR Journal of Economics and Finance (IOSR-JEF)*. 7(1), 32-38.
- Okpe, I.I. (2000). *Personal income tax in Nigeria*, Enugu: Ochumba Printing and Publishing Company.
- Oktayer, N. ve Susam, N. (2008). Kamu Harcamaları-Ekonomik Büyüme İlişkisi: 1970-2005 Yılları Türkiye Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1), 145-164.
- Onaolapo, A., Aworemi, R.J. ve Ajala, O.A. (2013). Assesment of Value Added Tax and Its Effect on Revenue Generation in Nigeria. *International Journal of Business and Social Science*, 4(1), 220-225.
- Onoh, J.K. (2013). *Dimensions of Nigerian Monetary and Fiscal Policies- Domestic and External*. Aba: Astria Meridian Publishers.
- Organ, İ. ve Ergen, E. (2017). Türkiye’de Vergi Yükünün Ekonomik Büyüme Etkileri Üzerine Bir Çalışma, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 197-207.
- Öztürk, Ö.F., Şaşmaz, M.Ü., Bayar, Y. ve Odabaşı, H. (2019). Türkiye’de Başlıca Ekonomik Değişkenlerin Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisi: Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi, *Journal of Turkish Court of Accounts / Sayıştay Dergisi*, 115, 37-53.
- Padda, I.U.H. ve Akram, N. (2009). The Impact of Tax Policies on Economic Growth: Evidence from South-Asian Economies, *The Pakistan Development Review*, 48(4), 961-971.
- Paolo, D. ve Joao, T.J. (2017). How Buoyant is the Tax System? New Evidence from a Large Heterogeneous Panel, *IMF Working Paper*.WP/17/4
- Pesaran, M.H., Ullah, A. ve Yamagata, T. (2008). A Bias-Adjusted LM Test of Error Cross-Section Independence, *The Econometrics Journal*, 11(1), 105-127.
- Pesaran, M.H. ve Smith, R. (1995). Estimating Long-Run Relationships from Dynamic Heterogeneous Panels, *Journal of Econometrics*, 68(1), 79-113.

- Pedroni, P. (2001). *Fully Modified OLS for Heterogeneous Cointegrated Panels*. In B.H. Baltagi, T.B. Fomby and R. Carter Hill (Eds.), *Nonstationary Panels, Panel Cointegration and Dynamic Panels (Advances in Econometrics)*, 15, 93-130.
- Persyn, D. ve Westerlund, J. (2008), Error-Correction-Based Cointegration Tests for Panel Data. *Stata Journal*, 8(2), 232-241.
- Polat, M.A. (2019). Ekonomik Büyüme ile Vergi Gelirleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Türkiye Örneği, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1991-2009.
- Rahman, Z.U., Gulzar, F. ve Khalid, S. (2022). Role of Public Revenue and Public Expending in Achieving Sustainable Economic Development in the Perspective of Local Project Approach, *Journal of Business & Economics*,14(2), 1-19.
- Romer, P.M. (1986). Increasing Returns and Long-Run Growth, *The Journal of Political Economy*, 94 (5), 1002-1037.
- Romer, C.D. ve Romer, D.H. (2010). The Macroeconomic Effects of Tax Changes: Estimates Based on A New Measure of Fiscal Shocks, *The American Economic Review*, 100(3), 763–801.
- Shaboti, M.M.H. ve Adıgüzel, U. (2021). Yemen’de Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: 1989-2019 Dönemi, *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 9(2), 197-215.
- Tekbaş, M. (2019). Kamu Harcamalarının Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: 1990-2017 Türkiye Örneği, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(4), 2412-2424.
- Xing, J. (2012). Tax structure and growth: How robust is the empirical evidence? *Economics Letters*, 117(1), 379–382.
- Wagner, A. (1958). Three Extracts On Public Finance. In R.A. Musgrave and A.T. Peacock (Eds.), *Classics in the theory of public finance*. Macmillan, 1-15.
- Westerlund, J. (2007). Testing for Error Correction in Panel Data, *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 69 (6), 709-748.
- Tatoğlu Yardelen, F. (2018). *Panel Zaman Serileri Analizi Stata Uygulamalı (2b.)*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Telek, C. ve Telek, A. (2016). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Wagner ve Keynes Hipotezi Çerçevesinde İncelenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 30, 628-642.

Yaraşır, T.S. ve Yayla, N. (2017). Türkiye’de Kamu Harcamalarının Bileşenleri ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Wagner ya da Keynesyen? *Social Sciences (NWSASOS)*, 12(4), 163-184.

KATKI ORANI / CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA / EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR / CONTRIBUTORS
Fikir veya Kavram / <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak / <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Nigar ALEV
Tasarım / <i>Design</i>	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / <i>Designing method, scale and pattern</i>	Nigar ALEV
Veri Toplama ve İşleme / <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlenmek ve raporlamak / <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Nigar ALEV
Tartışma ve Yorum / <i>Discussion and Interpretation</i>	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / <i>Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings</i>	Nigar ALEV
Literatür Taraması / <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak / <i>Review the literature required for the study</i>	Nigar ALEV